

HISTORY STUDIES

INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

ISSN: 1309 4173 / (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume: 13, Issue: 4, August 2021

www.historystudies.net

1949 YILI (Kt. b/k) KÜLTEPE KAZISINDAN ASURLU TÜCCARLARA AİT BİR GRUP TABLET

*A Group of Tablets Belonging to The Assyrian Merchants From The Kültepe
Excavation in 1949 (Kt. b/k)*

Prof. Dr. Salih Çeçen

Ankara Üniversitesi

cecen@ankara.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-0897-3918

Prof. Dr. L. Gürkan Gökçek

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

kuregen@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1974-7476

Doç. Dr. Koray Toptaş

Gazi Üniversitesi

koraytoptas@gazi.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-0897-3918

Makale Türü-Article Type : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-Received Date : 07.03.2021
Kabul Tarihi-Accepted Date : 11.08.2021
DOI Number : 10.9737/hist.2021.1026

Atıf – Citation:

Salih Çeçen, L. Gürkan Gökçek, Koray Toptaş, "1949 Yılı (Kt.b/k)
Kültepe Kazasından Asurlu Tüccarlara Ait Bir Grup Tablet",
History Studies, 13/4, Ağustos 2021, s.1079-1105.

1949 YILI (Kt. b/k) KÜLTEPE KAZISINDAN ASURLU TÜCCARLARA AİT BİR GRUP TABLET

A Group of Tablets Belonging to The Assyrian Merchants From The Kültepe Excavation in 1949
(Kt. b/k)

Prof. Dr. Salih Çeçen

Prof. Dr. L. Gürkan Gökçek

Doç. Dr. Koray Toptaş

Öz

Kültepe’de 1948 yılından itibaren yürütülen sistematik kazılarda büyük bir bölümü Asurlu tüccarlara ait çivi yazılı tablet arşivleri ortaya çıkarılmıştır. Bu belgeler Anadolu’nun Eskiçağ Tarihi hakkında bilgi veren en eski yazılı kaynaklardır. Bu tabletlerin hemen hepsi ticari ve hukuki konuları ihtiva etmektedir. Kültepe’de bulunan Eski Asurca tabletlerin büyük çoğunluğunun ticari belgeler olması, bu dönemde Anadolu’daki ticari hayatın detaylı bir şekilde öğrenilmesini mümkün kılmaktadır. Bu çalışmada 1949 yılı kazılarında ele geçirilen 13 tablet ve bunların bazılarına ait zarflar ele alınmıştır. Bu kapsamda çalışmamız, ekonomik, coğrafi, sosyo-kültürel ve prosopografik odaklıdır.

Anahtar Kelimeler: Kültepe, Borç Senedi, Çiviyazısı, Asur Ticaret Kolonileri Devri

Abstract

In the systematic excavations carried out in Kültepe since 1948, cuneiform tablet archives, most of which belonged to the Assyrian merchants, were unearthed. These documents are the oldest written sources that give information about the Ancient History of Anatolia. Almost all of these tablets contain commercial and legal issues. The fact that the majority of the Old Assyrian tablets found in Kültepe are commercial documents makes it possible to learn in detail the commercial life in Anatolia during this period. In this study, thirteen tablets and envelopes belonging to some of the documents found in the 1949 excavations are discussed. In this context, our work has an economic, geographical, socio-cultural and prosopographic focus.

Keywords: Kültepe, Debt Contract, Legal Document, Cuneiform, The Old Assyrian Colony Period

Giriş

Asur Ticaret Kolonileri Çağı (M.Ö. 1700-1750)'na ait belgeler Anadolu'nun ilk yazılı malzemeleri olmaları bakımından Anadolu'nun kültür, ekonomi, sosyal ve siyasi tarihi açısından önemli bir yere sahiptirler. Bu devir yaklaşık olarak 220 yıllık bir dönemi temsil etse de, çıkarılan belgelerin büyük oranda 40-50 yıllık bir zaman aralığına ait olduğunu söylemek gerekir.¹ Kültepe Tabletleri olarak adlandırılan ve Eski Asur lehçesinde yazılmış bu tabletler incelendiğinde Asurlu tüccarlar ve Anadolu'nun yerli halkı hakkında değerli bilgilere ulaşılmaktadır. Bu yönüyle Kültepe Tabletleri Koloni Devri Anadolu'sunun ve Eski Asur Devleti'nin kültür hayatına ve kısmen siyasi tarihine ilişkin boşlukların doldurulmasında anahtar bir role sahiptir. Ancak tabletlerin orta çıkışı Mezopotamya'da büyük saray arşivlerinin açığa çıkarılmasından çok sonra olmuştur. Kültepe'ye olan ilgi önceleri Kapadokya Tabletleri olarak adlandırılan ve köylüler tarafından kaçak kazılarda çıkarılan tabletlerin yurtdışına götürülmesiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Bu vesileyle yabancı araştırmacılar tarafından 1893-1925 yılları arasında höyükte dört kazı yapılmış, ancak bu kazıların ilk üçünde tablet bulunamamıştır. Tabletlerin bulunması ise bölgedeki köylülerden gelen ihbarları değerlendiren ve höyüğün eteğindeki tarlaya odaklanan B. Hrozný'nin gerçekleştirdiği dördüncü kazıda bin kadar tabletin ortaya çıkarılmasıyla gerçekleşmiştir. Böylece Asurlu tüccarların ikamet ettiği Kaniş Kārum'u keşfedilmiştir.² Hrozný'nin ortaya çıkardığı bu tabletler Asurologlar tarafında yayınlanmış ve bu araştırmalarla Kültepe'deki belgelerin tüccarlara ait arşivler olduğu ve oradaki evlerde yaşayan insanların ticari ve hukuki prosedürlerini yansıttığı anlaşılmıştır.³ Höyükte ilk sistematik kazılar ise Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler Genel Müdürlüğü adına 1948 senesinde Tahsin Özgüç başkanlığında başlanmıştır.⁴ Tahsin Özgüç ilk iki yılda yaptığı kazılarla, Kārum'un dört tabakadan oluştuğunu ve Asurlu tüccarların tabletlerin ortaya çıkarıldığı ikinci tabakada buraya yerleştiklerini ortaya koymuştur.⁵ Ayrıca bu belgelerin tamamının Asurlulara ait olmadığı ve ortaya çıkarılan bazı belgelerin ise Anadolu'nun yerlisi olan tüccarlara ait olduğu anlaşılmıştır.⁶

Bu çalışmada 1949 yılı Kültepe kazılarından ele geçirilen arşive⁷ ait 13 tablet ve bunların bazılarına ait zarflar ele alınacaktır. Belgelerden 12 tanesi borç sözleşmesi, 1 tanesi ise bir hizmetin ücretinin ödenmesiyle ilgilidir. Borç sözleşmelerinin 10 tanesi Asurlular arasında düzenlenmişken 1 tanesi Asurlu tüccarlar ile Kārum kurumu arasında ve 1 tanesi ise Asurlu bir tüccar ile bir Anadolulu arasında düzenlenmiştir. Belgelerden Asurlu tüccarın hem Asurlulara hem de Anadolululara borç verdiği görülmektedir. *Līmum* tarihlemelerine bakarak belgelerin MÖ 1917-1836 yılları arasında düzenlendiğini söyleyebiliriz.⁸

Tabletlerde tarihlemelerin Asur geleneğine uygun olarak *līmum* (yıl) ve *hamuštum* (hafta) esasına göre yapıldığı görülmektedir. Tarihleme usullerinde kısa vâdeli borçlar için sadece hafta adı kaydedilirken, uzun vâdeli borçlar için yıl ismi kullanılmıştır. Belgelerde borcun ödeneceği

¹ Gojko Barjamovic -Thomas Hertel - Trolle Larsen, *Ups and Downs at Kanesh - Observations on Chronology, History and Society in the Old Assyrian Period*. Leiden, 2012, s. 57.

² Cahit Günbattı, *Kültepe Kaniş, Anadolu'da İlk Yazı, İlk Belgeler*. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri 2017, s. 32-33.

³ Mogens Trolle Larsen, *Ancient Kanesh: A Merchant Colony in Bronze Age Anatolia*. Cambridge, 2015, s. 22.

⁴ Klaas Roelof Veenhof, "Kanesh. An Assyrian Colony in Anatolia", *CANE* 2, 1995, s. 859.

⁵ Günbattı, *age.*, s. 37.

⁶ Veenhof, *agm.*, s. 861.

⁷ 1949 yılı kazılarında 839 tablet ele geçirilmiştir. Bkz, Cecile Michel, *Old Assyrian Bibliography of Cuneiform Texts, Bullae, Seals and the Results of the Excavations at Assur, Kültepe/Kanish, Acemhöyük, Alishar and Bogazköy*. OAS 1, Leiden: 2003. Bu arşiv Doç. Dr. Hakan Erol tarafından yayıma hazırlanmaktadır.

⁸ Barjamovic vd. 2012: 92-97; Cahit Günbattı, "An Eponym List (KEL G) from Kültepe", *AoF*, 35-1, 2008, ss. 103-132; Klaas Roelof Veenhof, *The Old Assyrian List of Year Eponyms from Karum Kanish and its Chronological Implications*. (TTKY VI/64), Ankara 2003, s.3-18.

süre çoğunlukla hafta sayısı ile ifade edilmiştir. Kimi zaman da tanrılar adına düzenlenen bayramlar borcun ödeneceği tarih olarak kaydedilmiştir. Bununla birlikte bazı zirai tabirler de borcun vadesini belirtmek üzere kullanılmıştır.⁹ Ayrıca Kültepe’den keşfedilen *līmum* listeleri tabletlerin kronolojik olarak tarihlemesini mümkün kılmakta ve böylece koloni devrinin kronolojisi ortaya koyulabilmektedir.¹⁰ 1949 senesine ait yayımlanan diğer belgelerdeki¹¹ *līmum* isimleri olarak karşımıza çıkan Šu-Dadan’ın oğlu Abia¹² (Kt b/k 226: 7) Aššur-Damiq (Kt b/k 38b: 22)¹³, İphurum¹⁴ (Kt b/k 190: 18-19) Elāli¹⁵ (Kt b/k 114: 14), Kūbiya¹⁶ (Kt b/k 720: 7) Salliya¹⁷ (Kt b/k 672b: 16), bizim yayınladığımız belgelerden geçen Šu-İštar¹⁸ ve Dan-Ea¹⁹ *līmum*larına bakıldığında belgelerin büyük oranda Asur kralı I. Sargon (MÖ 1917- 1878), II. Puzur-Aššur (MÖ 1877- 1870) ve Naram-Sin (MÖ 1869- 1836+x) dönemlerine tarihlendikleri sonucu ortaya çıkmaktadır.²⁰ Belgelerde tarihleme olarak sadece *līmum* (yıl) ve *hamuštum* adları kullanılmamış, bazı zirai tabirler de borcun vadesini belirtmek üzere kullanılmıştır.²¹

1. Kt b/k 209

Tablet (3.1x3.3x1.3)

İki Asurlu arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. *Hamuštum* haftası belirtilerek düzenlenen belgede % 30 faiz ödeneceği ifade edilmiştir. Buna ek olarak borç için bir kefil tayin edilerek ödeme garantisi altına alınmıştır.

HISTORY
STUDIES
INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

1081

13 / 4

⁹ Sebahattin Bayram, “Kültepe Tabletlerinde Geçen Yeni bir Vâde İfadesi ve Çıkan Neticeler”, *X. Türk Tarih Kongresi*, II, 1990, Ankara, s. 454-455; Salih Çeçen ve L. Gürkan Gökçek, “Kültepe Tabletlerinde Yerli Tarihleme Usulleri”, *Studies in Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, 2006, s. 218-219.

¹⁰ Günbattı, age., 2017, s. 37.

¹¹ Salih Çeçen - Faruk Akyüz, “1949 Yılı (Kt. b/k) Kültepe Kazısından Aššur-tab’a Ait Bir Grup Borç Mukavelesi”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 2018, 5 (17 Ek Özel Sayı), ss. 1-28; Salih Çeçen ve Koray Toptaş, 2019. “1949 Yılı (Kt. bk) Kültepe Kazısından Karriya’ya Ait Bir Grup Borç Sözleşmesi”, *Tarihin İzinde Bir Ömür: Prof. Dr. Nuri Yavuz’a Armağan*, Ankara, ss. 312-326; Salih Çeçen ve Faruk Akyüz “Kültepe’den Bazı Ticari Belgeler ve Bunların Değerlendirilmesi”. *ArAn*, 13/2, 2019, ss. 101-122.

¹² KEL A 75; REL 76.

¹³ KEL A 83; REL 84.

¹⁴ KEL A 66; REL 67.

¹⁵ KEL A 91; REL 92.

¹⁶ KEL A 96; REL 97.

¹⁷ KEL A 76; REL 77.

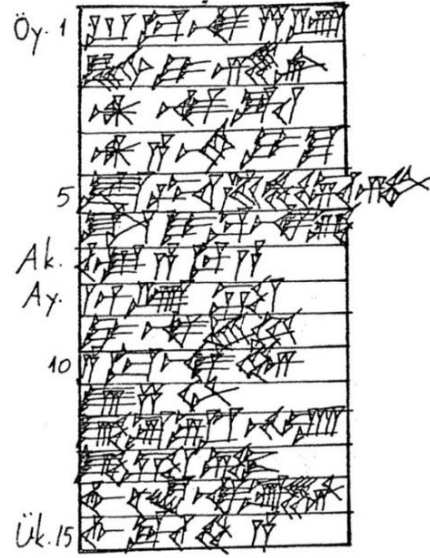
¹⁸ İkuñum’un oğlu Šu-İštar *līmum*’u ile eşleştirilmektedir. Bkz. Veenhof, age., 2003, s. 25; Barjamovic vd., age., s. 120.

¹⁹ KEL G 25; REL 135.

²⁰ Barjamovic vd., age., s. 91-95.

²¹ Sebahattin Bayram, “Kültepe Tabletlerinde Geçen Yeni bir Vâde İfadesi ve Çıkan Neticeler”, *X. Türk Tarih Kongresi*, II, 1990, Ankara, s. 454-455; Salih Çeçen ve L. Gürkan Gökçek, “Kültepe Tabletlerinde Yerli Tarihleme Usulleri”, *Studies in Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, 2006, s. 218-219.

- Öy. 1 $\frac{2}{3}$ ma-na 5 GÍN
 2 KÙ.BABBAR i-šé-er
 3 DİNGİR-na-da
 4 DİNGİR-A-šur i-šu
 5 iš-tù ḥa-mu-uš-tim
 6 ša DUMU Ba-na-ga
 Ak. 7 ù A-gu₅-a
 Ay. 8 1 $\frac{1}{2}$ GÍN.TA
 9 i-na İTİ.KAM
 10 a-ma-na-im
 11 ú-ša-áb
 12 Kà-šu-ra-nu-um
 13 qá-ta-tum
 14 İĞİ En-na-Sú-en₆
 Ük. 15 İĞİ Da-dí-a

¹⁻⁴ İli-Aššur'un İli-nāda'da $\frac{2}{3}$ mina 5 šeqel gümüşü vardır. ⁵⁻⁷ Agua ve Banaga'nın oğlunun *hamuštum*'undan itibaren ⁸⁻¹¹ bir minaya 1 $\frac{1}{2}$ šeqel faizi ilave edecektir. ¹²⁻¹³ Kefil: Kaşşuranum. ¹⁴⁻¹⁵ Şahitler Enna-Suen, Dadia

St. 6: J. Lewy *hamuštum*'un 50 günlük bir süreyi ifade etmek için kullanıldığını söylemektedir.²² Ancak, metinlerde 100 *hamuštum* ifadesinin dahi geçtiği örnekler mevcuttur. Bu hesaplara 100 *hamuštum* 21 yıl etmektedir ki, bu tarih bir borcun geri alınması için oldukça uzun bir süredir. Bu bilgidен hareketle 1 *hamuštum*'un 5 ya da 7 günlük bir süre zarfını ifade ettiğini söylemek daha doğru olacaktır. K. R. Veenhof da *hamuštum* için 7 günlük süreyi ifade ettiğini vurgulamıştır.²³

St. 7: Agua: Bu şahıs ismi (-a) ile sonlanan yerli isimler grubu ile mukayese edilmeli ve o grup içine dâhil edilmelidir.²⁴

St. 12: Kaşşuranum ismi "kaşāru" fiilinden yapılmış bir isimdir. Kaşşarum "depo memuru" (AHw, s. 458'de) anlamında verilmiş olan kelime ile karşılaştırılabilir. Bu ismin, kaşşarum kelimesinin sonuna (-anum) çoğul eki getirilerek yapılmış bir isim olduğu fikrindeyiz.

²² Hildegard Lewy and Julius Lewy, *The Origin Of The Week And The Oldest West Asiatic Calendar*. Hebrew Union College Annual (HUCA), Vol. 17, 1942-43, s. 47.

²³ Klaas Roelof Veenhof, "The Old Assyrian Hamuštum Period: A seven-day week", JEOL 34 (Jaarbericht van het Vooaziatich-Egyptisch Genootschap Ex Oriente Lux), 1996, ss. 5-26.

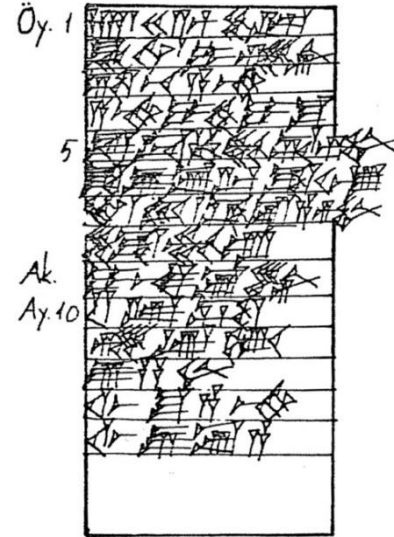
²⁴ Emin Bilgiç, *Kapadokya Metinlerinde Geçen Yerli Apellatifler ve Bunların Eski Anadolu Dilleri İçerisindeki Yeri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1953, s. 5.

2. Kt b/k 518

Tablet (3.5x3.7x1.8)

İki Asurlu arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Borcun veriliş târihi *hamuštum* ve *limum* ismi zikredilerek kaydedilmiştir.

- Öy. 1 9 22 ½ 40 GÍN
 2 KÙ.BABBAR i-šé-er
 3 Ṭá-bi₄- A-šur
 4 A-šur-i-di i-šu
 5 iš-tù ḥa-mu-uš-tim
 6 ša Ú-šú-ur-ša-İštar
 7 İTİ.1.KAM Qá-ra-a-tim
 8 li-mu-um
 Ak. 9 Ī-na-Sú-en₆
 Ay. 10 1/3 GÍN.TA
 11 ší-ib-tám
 12 ú-ša-áb
 13 İĞİ Šu-A-šur
 14 İĞİ Ú-zu-a

¹⁻⁴ Aššur-idī'nin, Ṭābi-Aššur'da 9 (šeqel) 22 ½ (šeqel) (ve) 40 sheqel gümüşü vardır. 5-6 Ušur-ša-İštar'ın *hamuštum*'undan itibaren, ⁷ Qarrātum ayı, ⁸⁻⁹ Enna-Suen'in *limum*'u ¹⁰⁻¹² 1/5 sheqel faizi ilâve edecek. ¹³⁻¹⁴ Şahitler: Šu-Aššur, Uzua.

St. 1: Rakamların, kâtip tarafından bu şekilde yazılması bizce normal olmayan bir duruma işaret etmektedir. Burada kâtip rakamları yanlış kaydetmiş olabilir, bunun yanında üç ayrı borç miktarının da mevzu bahis olması seçenekler arasında değerlendirilmelidir.

St. 9: Enna-Suen *limum* adı, Kültepe II. tabakada 5 farklı şekilde geçmektedir.²⁵ Bu da sadece isme bakarak buradan tam bir tarihleme yapmaya engel olmaktadır. KEL A²⁶'da 106. ve 114. KEL G²⁷'de 26. ve 28. sırada geçmektedir. Enna-Suen babasının ismiyle birlikte geçmemesi sebebiyle kesin bir eşleştirme yapamıyoruz. Bunun yanında arşivdeki diğer tabletlerin tarihlemeleri yol gösterici olabilir.

St. 14: Uzua (-a) ile sonlanan isimlere yerli bir şahıs ismidir.²⁸

²⁵ Günbattı, *agm.*, 2008, s. 113 ve 120.

²⁶ Veenhof, *age.*, 2003, s. 9.

²⁷ Günbattı, *agm.*, 2008, s. 111 ve 120.

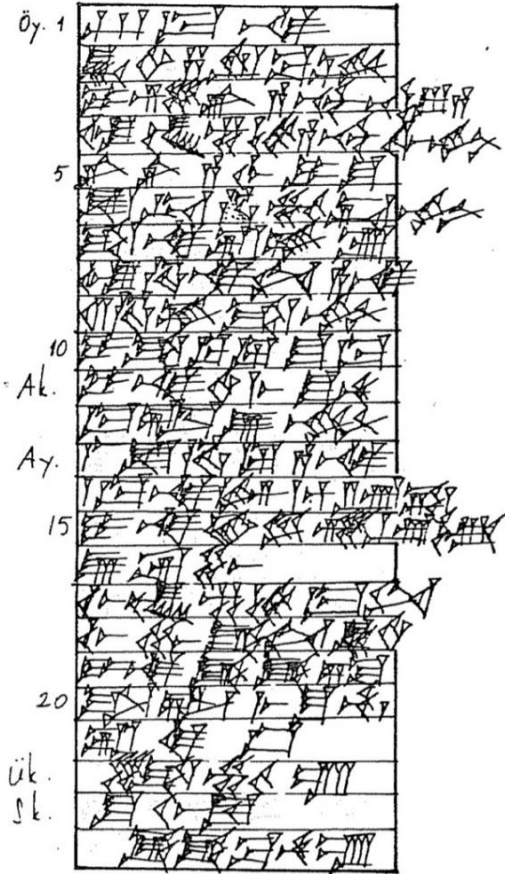
²⁸ Bilgiç, *age.*, 1953, s. 5.

3. Kt b/k 196

Tablet (4.6x4.6x1.7)

Asurlular arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Borcun veriliş tarihi *hamuštum* ve *līmum* zikredilerek belirtilmiştir. Ödeme günü 12 *hamuštum*'luk bir zamandır. Paranın ödenmesini garanti altına almak amacıyla borcun sağ ve meşru olanların başına bağlanmış olduğu ibaresi sözleşmeye eklenmiştir. Borcun gününde ödenmemesi durumunda % 30 faiz uygulanacağı belirtilmiştir.

- Öy. 1 $\frac{2}{3}$ ma-na
 2 KÙ.BABBAR *ša-ru-pá-am*
 3 *i-šé-er A-šūr-be-el-a-wa-tim*
 4 *ù En-nam-A-šūr*
 5 *Ì-lí-a-lúm i-šu*
 6 *iš-tù ha-mu-uš-tim*
 7 *ša Na-ra-am-Zu*
 8 *ù Ha-na-nim a-na*
 9 12 *ha-am-ša-tim*
 10 *i-ša-qú-lu šu-ma*
 Ak. 11 *i-na u₄-mì-šu-nu*
 12 *ma-al- ú-tim*
 Ay. 13 *lá iš-qú* -lu a-na*
 14 1 *ma-na-im* 1½ GÍN.TA
 15 İTİ.KAM *ši-ib-tám*
 16 *ú-šú-bu*
 17 İGİ *En-nam-ma-nim*
 18 İGİ *Bu-kà-nim KÙ.BABBAR*
 19 *i-na qá-qá-ad*
 20 *ša-al-mì-šu-nu*
 21 *ra-ki-is*
 Ük. 22 *li-mu-um*
 Sk. 23 *Šu-İštar*
 24 *kà-kà-ba-nu-um*

¹⁻⁵ İli-ālum'un Ennam-Aššur ve Aššur-bēl-awātim'de $\frac{2}{3}$ mina arıtılmış gümüşü vardır. ⁶⁻⁸ Hananu ve Naram-Zu'nun *hamuštum*'undan itibaren, ⁸⁻¹⁰ 12 *hamuštum*'a kadar ödeyecekler. Eğer ¹¹⁻¹² borcun ödenmesi lazım gelen günde ödemezlerse, ¹⁴⁻¹⁶ ayda 1 minaya 1 ½ sheqel (faizi) ilave edecekler. ^{17-18a} Şahitler: Ennam-Anum, Bukanum ^{18b-21} Para sağ olanların başına bağlanmıştır. ²²⁻²⁴ kakkabānum Šu-İštar'ın *līmum*'u.

St. 11-12: *i-na u₄-mì-šu-nu ma-al-ú-tim*: “dolu gününde” mânası olup (AHw, 597), “borcun ödenmesi lâzım gelen günü dolduğunda” anlamında alıyoruz.

St. 22-24: *līmum Šu-İštar* “kakkabānum” kelimesi ile birlikte verilmiştir. Bu kelime için “yıldız, yıldız gibi” (AHw, 421) manasına gelmektedir ve bir takma ad olduğu düşünülmektedir.

* Met: -ha

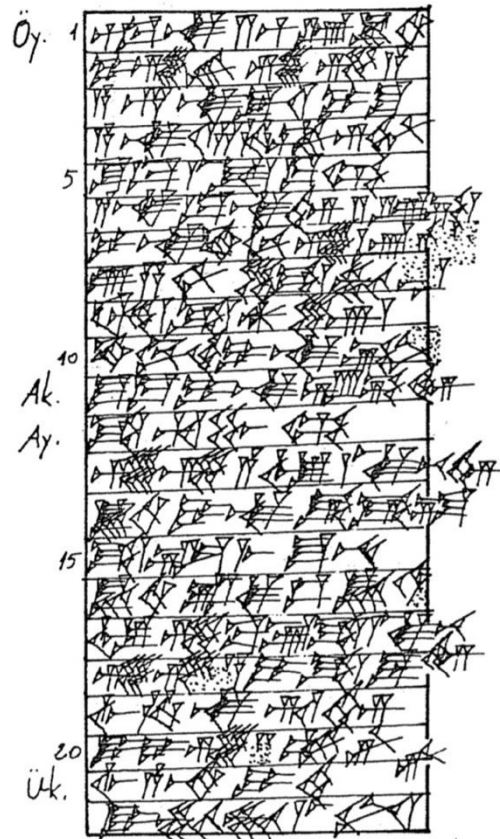
Burada yer alan Šu-İštar līnum'u KEL A'da 74 sıradaki REL'de ise 75. sırada yer alan İkünüm 'un oğlu Šu-İštar līnum'u ile eşleştirilmektedir.²⁹ Bu durumda belgenin Asur kralı Sargon döneminde, yaklaşık MÖ 1888 yılında düzenlenmiştir.³⁰

4. Kt b/k 175

Tablet (4.8x5.1x1.9)

Asurlular arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Paranın veriliş tarihi ay ve yıl adı belirtilerek kaydedilmiştir. Paranın 15 *hamuštum*'a kadar ödenmesi, ödenmemesi hâlinde % 40 faiz uygulanacağı zikredilmiştir. Ayrıca borca ortak olan diğer şahısın ölmesi sebebiyle onun üzerine düşen borç ve fâizinin de hayatta olan ortağı tarafından ödeneceği kaydedilmiştir.

- Öy. 1 ½ *ma-na* 2 ½ GÍN KÙ.BABBAR
 2 *i-še-er* Zi-zi-a
 3 A-šur-na-da i-šu
 4 a-na 15 *ha-am-<ša>-tim*
 5 *šu-ma lá iš-qú-ul*
 6 a-na *ma-na-im* 2 GÍN.TA
 7 i-na İTİ.KAM *ši-ib-t[ám]*
 8 *ú-ša-áb li-mu-u[m]*
 9 Puzur⁴.^dMUŠ
 10 İTİ.KAM *Ti-i-na-ti[m]*
 Ak. 11 *šu-ma i-na tūp-pi-im*
 Ay. 12 *ša hu-bu-ul*
 13 Zi-zi-a *ù Lá-qé-pi-im*
 14 KÙ.BABBAR *i-na qá-qá-ad*
 15 *ša-al-mi-šu-nu*
 16 KÙ.BABBAR *ra-ki-is KÙ.BABBAR*
 17 *ù ši-ba-sù ša Lá-qé-pi-im*
 18 Zi-zi-a *i-ša-qal*
 19 İGİ *Ha-na-ri-im*
 20 DUMU *İ-zi-za-am-i-lí*
 Ük. 21 İGİ A-šur-i-dí
 22 DUMU *Mu-mu-lá-nim*

¹⁻³ Aššur-nādā'nın Zizia'da ½ mina 2 ½ sheqel gümüşü vardır. ⁴⁻⁷ 15 hamuštum'a (kadar) eğer ödemezse, bir ayda 1 minaya 2 sheqel faizi ilâve edecek. ⁸⁻⁹ Puzur-Nirah'ın līnum'u ¹⁰ Tīnati ayı. ¹¹⁻¹⁹ Eğer, Zizia ve Lā-qēpum'un borç senedindeki gümüş, onların sağ olanlarının başına bağlanmışsa, Lā-qēpum'un gümüşünü ve faizini (de) Zizia ödeyecek. ¹⁹⁻²⁰ Şahitler: İzizam-ilī'nin oğlu Hanārum, Mumulānum'un oğlu Aššur-idī.

St. 8-9: Puzur-Nirah līnum ismi olarak KEL A'da Puzur-Suen'in oğlu olarak 84. sırada geçmektedir. KEL G'de ise 57. ve 124. sırada geçmektedir. Puzur-Nirah isminin 3 farklı seneye

²⁹ Veenhof, *age.*, 2003, s. 25; Barjamovic vd., *age.*, s. 120.

³⁰ Barjamovic vd., *age.*, s. 93.

isim olarak verilmesi ve bizim belgemizde de baba adıyla birlikte verilmemesi belgeyi kesin olarak tarihlenemize engel olmaktadır. Ancak arşivdeki diğer belgelerden yola çıkarak KEL A'da Puzur-Suen'in oğlu olarak 84. sırada geçen Puzur-Nirah ile aynı olması yüksek bir olasılıktır. Bu durumda belgenin Asur Kralı Sargon döneminde MÖ 1888 yılına tarihlenmesi gerekmektedir (REL 85).

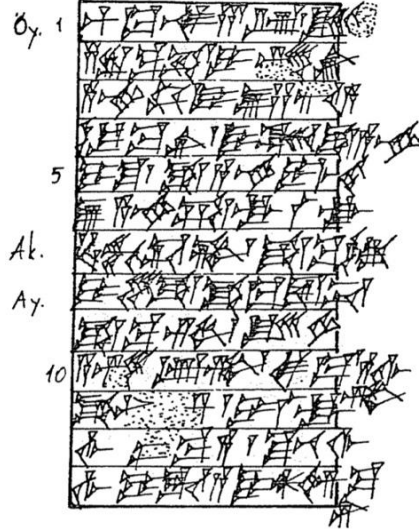
St. 10: *warah Tīnatim*: Eski Asur Dönemi'nde ay adı olarak kullanılmaktadır. İncir ağacı anlamına gelen "tittu" kelimesinden türetilmiştir (CAD T 435). Bu bilgilerden hareketle bu ayın "incirlerin olgunlaştığı ay" anlamına geldiği düşünülebilir. Burada zirai bir tabirin vade için kullanıldığı görülmektedir.³¹

5. Kt b/k 218

Tablet (3.7x4.2x1.9)

İki Asurlu arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Borcun ödeneceği zaman *hamuštum* esasına göre tayin edilmiştir.

- Öy. 1 ½ *ma-na* 5 GÍN KÙ.BABBAR
 2 *ša-ru-pá-am i-še-er*
 3 *A-šur-DUG DUMU Û-ša-ri-a*
 4 *İli₅-ba-ni DUMU Puzur₄-A-šur*
 5 *i-šu ša A-šur-i-mi-ti*
 6 *ù A-šur-ta-ak-lá-ak*
 Ak. 7 *ha-mu-uš-tim ša-pá-tám*
 Ay. 8 *i-li-kà-ma iš-tù*
 9 *ša-pá-tim KÙ.BABBAR*
 10 *a ší-ib-tim ki-ma a-wa-tim'*
 11 *kà-[ri]-im i-lá-ak*
 12 *İGİ X-ba-a Šu-be-lim*
 13 *İGİ İ-da-a DUMU İŠKUR-ba-ni*

¹⁻⁵ Puzur-Aššur'un oğlu İli-bāni'nin, Ušaria'nın oğlu Aššur-tāb'da ½ mina 5 šeqel artırılmış gümüşü vardır. ⁵⁻¹¹ Aššur-imitti ve Aššur-taklāk'ın *hamuštum*'undan itibaren (bir) *šapattu* geçti ve *šapattu*'dan itibaren gümüş Kārum'un hükmü gereğince faize gidecek. ¹²⁻¹³ Şahitler: X-ba (ve) Šu-bēlim ve Adad-bāni'nin oğlu İdaya

St. 7: *šapattu*: "ayın 15. günü; dolunay" manalarına gelmektedir (AHw, 1172). Fakat K. Balkan, bu kelimenin karşılığı hakkında örnekler sunarak, yalnız 15. gün anlamında kullanılacağını iddia ederek 15 günlük bir zaman olarak kullanılması gerekeceğini belirtir³². Metnimizde geçen "šapattu" kelimesini 15. gün olarak aldığımızda tercüme yapmamız zorlaşmakta ve bizim metin yerimize uymamaktadır. Fakat 15 günlük bir müddet kabul edip kullandığımızda daha mantıklı ve olumlu tercüme yapma şansı oluşmaktadır. Bu sebeple "šapattu" kelimesinin 15 günlük bir mühleti gösterdiğini ve metnimizin buna yeni bir delil olduğunu söyleyebiliriz.

³¹ Bayram, *agm.*, 1990, s. 454-455; Çeçen – Gökçek, *agm.*, s. 218-219.

³² Kemal Balkan, "The Old Assyrian Week", *Studies in Honor of Benno Landsberger on His Seventy-Fifth Birthday*, (University of Chicago.Oriental Institute.Assyriological studies;no.16) 1965, s. 164.

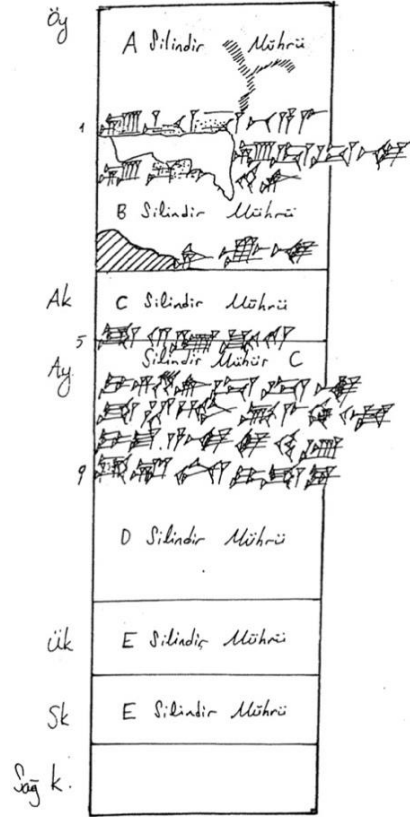
6a. Kt b/k 54a

Zarf (5x5.5x1.5)

Bir Asurlu ve bir yerli şahıs arasında yapılmış bir borç sözleşmesinin zarfıdır.

- Öy. Silindir mühür A
 1 KİŠİB Du-du-pi-a-lá
 2 [...] KİŠİB Du-du-na
 3 KİŠİB Zu-u[r]-dî-ni
 Silindir mühür B
 4 [KİŠİB] Ni-ak-na
 5 ša 12 GÍN KÙ.BABBAR
 Ay. Silindir mühür C
 6 i-še-er Du-du-na
 7 ša Ha-tim Pi-lá-aḫ-İštar
 8 i-šu a-na qí-tí-ip
 9 kà-ra-nim i-ša-qal
 Silindir mühür D
 Ük. Silindir mühür E
 Sk. Silindir mühür E

¹ Dudupiala'nın mühürü, ² [...] Duduna'nın mühürü ³ Zur-dîni'nin mühürü ⁴ Niakna'nın mühürü. ⁵⁻⁹ Hattumlu Duduna'nın Pilah-İštar'a 12 sheqel gümüş borcu vardır. Bağ bozumuna kadar ödeyecek.

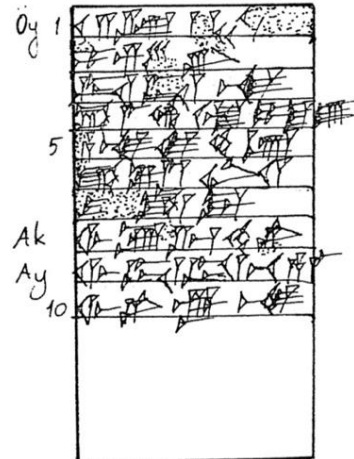

6b. Kt b/k 54b

Tablet (3.7x4.3x1.6)

Bir Asurlu ve bir yerli şahıs arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Paranın ziraî bir tâbir olan bağ bozumuna kadar ödenmesi istenmektedir.

- Öy. 1 12 GÍN KÙ.BABBAR
 2 i-še-er
 3 Du-du-na
 4 Pi-lá-aḫ-İštar i-šu-ú
 5 a-na qí-tí-ip
 6 kà-ra-nim
 7 i-ša-qal
 Ak. 8 İGİ Zu-ur-dî-ni
 Ay. 9 İGİ Du-du-pi-a-lá
 10 İGİ Ni-ak-na

¹⁻⁴ Pilah-İštar'ın Duduna'da 12 şeşel gümüşü vardır. ⁵⁻⁷ Bağ bozumuna (kadar) ödeyecek. ⁸⁻¹⁰ Şahitler: Zur-dīni, Dudupiala ve Niakna.

St. 3: Duduna yerli bir şahıs adıdır. Tabletın zarfında Hattumlu Duduna şeklinde geçmektedir. Buradan da bu yerli şahısın Hattumlu bir yerli olduğu anlaşılmaktadır.

St. 5-6: *ana qitip karānim*: "üzüm koparma zamanına (kadar); bağ bozumuna (kadar)" manalarına gelmektedir (AHw, 92). Burada zirai bir tabir yine vade için kullanılmıştır.³³

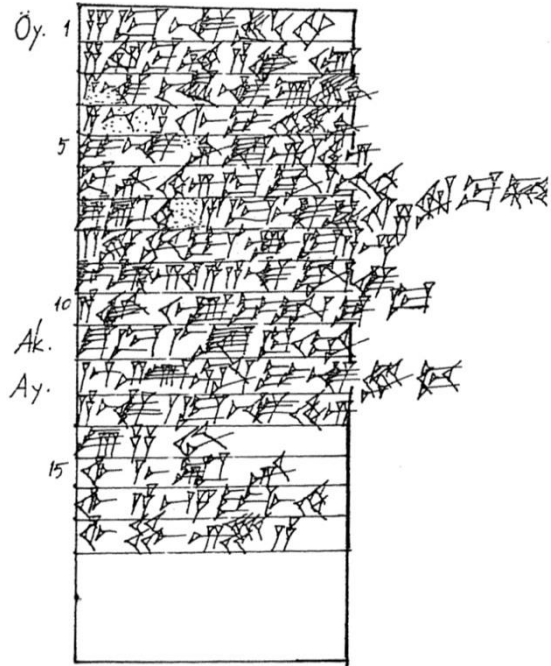
St. 10: Niakna, sonu "-na" ile sonlanan yerli bir şahıs ismidir.

7. Kt b/k 169

Tablet (5-2x4.9x2)

Asurlu tüccarın işlerinin yapılmasına yardım eden adamına bu hizmetinden dolayı, "be'ālum" parası olarak 5 mina arıtılmış gümüş verdiği belirtilmektedir. İki ay geçtikten sonra ticaret için giden kervanın ilk tasarrufundan bu bahsedilen miktarın ödeneceği kayıtlı bulunmaktadır.

- Öy. 1 5 ma-na KÙ.BABBAR
2 şa-ru-pá-am A-mur-İštar
3 a-na En-na-Sù-en₆
4 a be-a-lim i-dí-in
5 i-na ni-iš-ri-im
6 pá-ni-im-ma ša İLLAT
7 E-ra-tí 5 ma-na KÙ.BABBAR şa-ru-pá-am
8 2 İTİ.KAM i-lá-ak-ma A-šur-[x]
9 DUMU Kà-ri-a a-na ša ki-ma
10 A-mur-İštar i-ša-qal
Ak. 11 šu-ma lá iš-qú-ul
Ay. 12 1 ½ GÍN.TA i-na İTİ.KAM
13 a-na 1 ma-na-im
14 ú-ša-áb
15 İGİ Me-ra-lí
16 İGİ A-šur-i-mi-tí
17 İGİ Bu-zi-a

¹⁻⁴ Amur-İštar 5 mina arıtılmış gümüşü Enna-Suen'e be'ālum (tasarrufu) için verdi. ⁵⁻¹¹ 5 mina gümüşü Erati'nin kervanının ilk tasarrufundan 2 ay geçecek ve Karriya'nın oğlu Aššur-
<x>, Amur-İštar'ın vekiline ödeyecek. Eğer ödemezse ¹²⁻¹⁴ ayda 1 minaya 1 ½ şeşel (faiz) ilave edecek. ¹⁶⁻¹⁷ Şahitler: Merali, Aššur-imittī, Buzia.

³³ Bayram, *agm.*, 1990, s. 454-455; Çeçen – Gökçek, *agm.*, s. 218-219.

8. Kt b/k 83

Tablet (4.1x3.9x1.5)

İki Asurlu arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Borcun veriliş tarihi *hamuštum* adı belirtilerek kaydedilmiştir. Esas borcun ödeme dönemi 13 aylık bir müddettir. Metinde esas borç miktarı kadar bir ikinci ödeme daha vardır ki, biz bu fazladan ödemenin fiktif borç uygulamasına denk geldiğini zannediyoruz.

- Öy. 1 $\frac{1}{3}$ ma-na 5 GÍN KÙ.BABBAR
 2 *ša-ru-pá-am i-še-er*
 3 *Puzur₄-İštar DUMU A-šūr-ma-lik*
 4 *Puzur₄-İštar i-šu*
 5 *iš-tù ha-mu-uš-tim*
 6 *ša A-li-li ù İ-dí-A-šūr*
 7 *a-na 13 İTİ.KAM i-ša-qal*
 8 *šu-ma lá iš-qúl ki-ma*
 9 *a-wa-at kà-ri-im*
 10 *ší-ib-tám ú-ša-áb*
 Ak. 11 *ša-ni-tám*
 Ay. 12 *ma-áš-qá-al-tám*
 13 $\frac{1}{3}$ ma-na 5 GÍN KÙ.BABBAR
 14 *ša-ru-pá-am a-na*
 15 *13 İTİ.KAM ha-am-ša-tim*
 16 *i-ša-qal šu-ma lá iš-qúl*
 17 *ki-ma a-wa-at kà-ri-im*
 18 *ší-ib-tám ú-ša-áb*
 19 *ŠU.NİGİN $\frac{5}{6}$ ma-na*
KÙ.BABBAR ša-ru-pu-um
 20 *İGİ A-ta-tí-a*
 21 *İGİ A-šūr-ba-ni*
 22 *İGİ Puzur₄-i-lí*

¹⁻⁴ Puzur-İštar'ın Aššur-malik'in oğlu Puzur-İštar'da $\frac{1}{3}$ mina 5 sheqel artırılmış gümüşü vardır. ⁵⁻⁷ Alili ve İdī-Aššur'un *hamuštum*'undan itibaren 13 aya (kadar) ödeyecek. ⁸⁻¹⁰ Eğer ödemezse Kārum'un hükmü gereğince faizi ilave edecek. ¹¹⁻¹⁴ $\frac{1}{3}$ mina artırılmış gümüş (miktarındaki) ikinci ödemeyi, ¹⁵⁻¹⁸ 13 aya (kadar) ödeyecek. Eğer ödemezse, Kārum'un hükmü gereğince faizi ilâve edecek. ¹⁹ Toplamı $\frac{5}{6}$ mina artırılmış gümüşdür. ²⁰⁻²² Şahitler: Atatia, Aššur-bāni, Puzur-ilī.

St. 11-12: *šanītum mašqaltum*: “ikinci ödeme” anlamına gelmektedir. *mašqaltu* = ödeme (AHw, 1164; CAD M 38)

St. 15: Bu satırda kaydedilmiş “*hamšatim*” kelimesi ilk plânda fazlalık olarak kabul edilebilir. Bu tabirin ilk defa karşımıza çıkması anlamlandırma bakımından bizi şüpheye şevk etmiştir.

9a. Kt b/k 131a

Zarf (4x4.5x2)

İki Asurlu arasında yapılmış bir borç sözleşmesinin zarfıdır.

- Öy. 1 KİŞİB En-n[a]m-A-šur
 2 KİŞİB A-na-ah-šu
 Silindir mühür A
 3 17 ma-na AN.NA
 Ak. Silindir mühür B
 4 i-še-er A-na-ah-šu
 Ay. 5 Ī-ku-pi-a i-šu
 6 i-tù-wa-ri-šu ba-lim
 7 ta-tim ba-lim ni-is-ḥa-tim
 8 i-ša-qal 1/3 ma-na KÙ
 9 a-na be-a-lim a-di-šu-um
 10 iš-tù a-lim^{ki} i-na
 11 tù-wa-ri-šu
 Silindir mühür A
 12 2 İTİ.KAM i-lá-ak-ma
 Ük. 13 i Kà-ni-ış
 14 i-ša-qal šu-m[a]
 15 [l]á iš-qú-[u]l
 16 [... ...]
 17 [... ...]
 Sk. Silindir mühür C
 Sağ K. Silindir mühür D

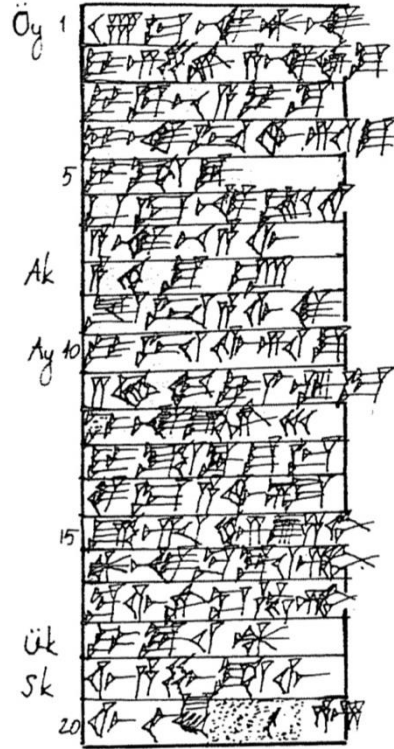
¹ Ennam-Aššur'un mührü, ² Anahšu'nun mührü. ³⁻⁵ İkuḫpiya'nın Anahšu'da 17 mina kalayı vardır. ⁶⁻⁸ Dönüşünde (kalayı) tātumsuz (ve) nishātumsuz ödeyecek. ⁸⁻⁹ 1/3 mina gümüşü tasarrufu için ona verdim. ¹⁰⁻¹⁷ İki ay geçip şehirden döndüğünde Kaniš'te (kalayı) ödeyecek. Eğer ödemezse Kārum'un hükmü gereğince faizi ilâve edecek.

9b. Kt b/k 131b

Tablet (3.5x3.8x1.5)

İki Asurlu arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Borcun (yâni kalayın) Asur'dan dönüşte Kaniš'te ödenmesi istenmektedir. Bu metinden Asurlu tüccarın kendi malını satması için bir işçi tuttuğu ve ona 17 mina kalayı vererek Anadolu'ya götürmesini istediği ve bu hizmeti için ise ona 1/3 mina gümüşü tasarrufu için verdiğini anlıyoruz. Kalayın "tātum" ve "nishātum" vergileri uygulanmadan verileceği de anlaşılmaktadır.

- Öy. 1 17 *ma-na* AN.NA
 2 *i-še-er A-na-aḫ-šu*
 3 *Ī-ku-pi-a i-šu*
 4 *i-na tū-wa-ri-šu*
 5 *i-ša-qal*
 6 $\frac{1}{3}$ *ma-na* KÙ.BABBAR
 7 *a-na be-a-lim*
 Ak. 8 *a-dí-šu-um*
 9 *iš-tù a-lim^{ki}*
 Ay. 10 *i tū-wa-ri-šu*
 11 2 İTİ.KAM *i-lá-ak-ma*
 12 *i-na Kà-ni-iš*
 13 *i-ša-qal šu-ma*
 14 *ki-ma a-wa-at*
 15 *kà-ri-im ú-ša-áb*
 16 AN.NA *ba-<lim> ta-tim*
 17 *ba-lim ni-is-ḫa-tim*
 Ük. 18 *i-da-an*
 Sk. 19 İĞİ *A-bu-ša-lim*
 20 İĞİ *En-na[m]-A-šur*

¹⁻³ İküppīya'nın, Anahšu'da 17 mina kalayı vardır. ⁴⁻⁵ Döndüğünde ödeyecek. ⁶⁻⁸ $\frac{1}{3}$ mina gümüşü ona tasarrufu (be'ālum) için verdim. ^{9-14a} O, şehirden (Asur) döndükten 2 ay sonra, Kaniš'te ödeyecek. ^{14b-15} Eğer (ödemezse) Kārum'un hükmü gereğince (faizi) ilâve edecek. ¹⁶⁻¹⁸ Kalayı, "tātum" (ve) "nishātum" vergileri (uygulanmadan) verecek. ¹⁹⁻²⁰ Şahitler: Abu-šalim, Ennam-Aššur.

St 7-8: ana be'ālim addišum: "tasarrufu için ona verdim". *be'ālum* kelimesi "*bēlu/be'ālu*" (=tasarruf etmek, idâresi altında tutmak) fiilinden yapılmıştır. (CAD B 199; AHw 120).

St. 16: *tātum* kelimesi "ödeme, ücret" anlamına gelmektedir (CAD T 62-63). Muhtemelen bir hizmetin karşılığında verilmektedir. Kelimenin "transfer ücreti" anlamına gelen *taššiātu* (CAD T 298) ile birlikte kullanılması malın transfer süreciyle ilgili bir ödemeyi akla getirmektedir. Bu kelimenin *tātum*, *ta'tum* ve *dātum* telâffuzlarıyla kaydedilmiştir. "*tātum sa harrānim*" ifâdesi içerisinde de geçen *tātum*, Asur'dan gelen kervanlardan Anadolu'da alınan vergi veya ödeme ya da yol vergisi olarak değerlendirilmektedir.³⁴

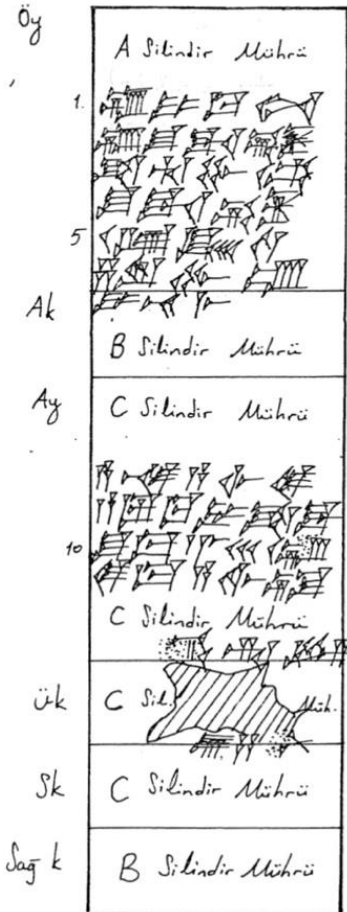
St. 17: *nishātum* /*nisihtu*: Eşya sevk vergisi (CAD N/II 269).

³⁴ Sabahattin Bayram, "Kultepe Tabletlerinde Geçen Vergiler ve Özellikleri", DTCF-D, Cilt 36, Sayı 1-2, 1993, s. 10.

10a. Kt b/k 135a

Zarf (4.5x5x1.5)

- Öy. Silindir mühür A
 1 KİŠİB Ī-ku-nim
 2 KİŠİB Šu-Da-gan
 3 ša ħu-bu-ul
 4 Šu-Da-gan
 5 10 GÍN KÙ.BABBAR
 6 ša-ru-pu-um
 Ak. 7 i-nu-mi
 Silindir mühür B
 Ay. Silindir mühür C
 8 a-na a-lim^{ki}
 9 a-lu-ku i-ša-qal
 10 šu-ma lá iš-qúl
 11 ki-ma a-wa-at
 Silindir mühür C
 12 kà-ri-im
 Ük. Silindir mühür C
 13 ú-ša-áb
 Sk. Silindir mühür C
 Sağ K. Silindir mühür B

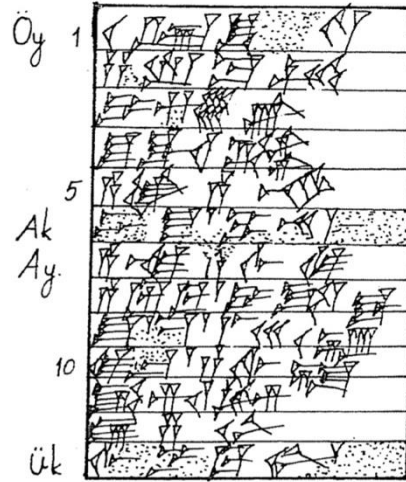
¹ İkünüm'un mührü, ² Šu-Dagan'ın mührü ³⁻⁴ borçlu Šu-Dagan'dır. ⁵⁻⁶ (borç) 10 šeqel arıtılmış gümüşdür. ⁷⁻¹³ (Onu) şehre gittiği zaman ödeyecek. Eğer ödemezse Kārum'un hükmüne göre (faizi) ekleyecektir.

10b. Kt b/k 135b

Tablet (3.5x4.4x1.6)

İki Asurlu arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Borcun şehre gelindiği zaman ödenmesi istenmektedir. Ödenmemesi durumunda, Kārum'un hükmü gereğince, faiz ilâve edileceği kaydedilmiştir.

- Öy. 1 10 GÍN K[Ù].BABBAR
 2 *ša-ru-pá-am*
 3 *i-še-er*
 4 *Šu-Da-gan*
 5 *A-mur-A-šur*
 Ak. 6 *i-šu i-nu-m[i]*
 Ay. 7 *a-na a-lim^{ki}*
 8 *a-lu-ku i-ša-qal*
 9 *šu-ma lá iš-qúl*
 10 *ki-ma a-wa-at*
 11 *kà-ri-im*
 12 *ú-ša-áb*
 Ük. 13 İĞİ İ-ku-ni[m]

¹⁻⁶ Amur-Aššur'un Šu-Dagan'da 10 šeşel arıtılmış gümüşü vardır. ⁶⁻¹² Şehre gittiği (geldiği) zaman ödeyecek. Eğer ödemezse, Kārum'un hükmüne göre (faizi) ilâve edecek. ¹³ Şahit: İkūnum

11. Kt b/k 299

Tablet (3.7x4.6x1.4)

Asurlular arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Borcun veriliş tarihi ay ve *līmum* adı zikredilerek kaydedilmiştir

- Öy. 1 1 ¹/₃ ma-na 2 GÍN
 2 KÙ.BABBAR *ša-ru-pá-am*
 3 *i-še-er Wa-qár-ki-ni[m]*
 4 *šú-ḥa-ri-im ša A-ki- ni[m]*
 5 *ù E-na-A-šur Puzur₄-E-nam*
 6 DUMU *İm-ki-im*
 7 *Lá-qé-pu-um DUMU Zu-ku-a*
 8 *i-šu KÙ.BABBAR a-na*
 Ak. 9 İTİ.3.KA[M] *i-na Ḥa-tim*
 Ay. 10 *i-ša-qú-lu i qá-qá-ad*
 11 *šál-mi-šu-nu ù ke-ni-šu-nu*
 12 KÙ.BABBAR *ra-ki-is*
 13 İĞİ *A-šur-i-mi-ti* DUMU *A-šur-DUG*
 14 İĞİ *Dan-A-šur* DUMU *E-nam-A-šur*
 15 İĞİ *i-di-^dMUŠ*
 16 DUMU *E-na-Sú-[en₆]*
 Ük. 17 [İT]İ.KAM *Ma-[hu-ur DİNGİR]*
 Sk. 18 *li-mu-um*

HISTORY
STUDIES

1093

13 / 4

19 *ša qá-ti Dan-Ī-a*

^{1-8a} Zukua'nın oğlu Lā-qēpum'un, Īmkum'un oğlu Puzur-Ennam'ın oğlu Ennam-Aššur ve Akīnum'un adamı Waqar-kīnim'de 1 ¹/₃ mina 2 šeql arıtılmış gümüşü vardır. ^{8b-10} Gümüşü 5 aya (kadar) Hattum'da ödeyecekler. ^{10b-12} Gümüş sağ alanların ve meşru olanların başına bağlanmıştır. ¹³⁻¹⁶ Şahitler: Aššur-Ṭāb'ın oğlu Aššur-imittī, Ennam-Aššur'un oğlu Dan-Aššur, Ennam-Suen'in oğlu Īdī-Nirah. ¹⁷ Mah[hur-ilī] ayı ¹⁸⁻¹⁹ Dan-Ea'nın *līmum* vekilliği.

St. 3: *Waqar-kīnim*, “hakikatin kıymeti” anlamına gelmektedir. Bu türde şahıs isimleri Nuzi metinlerinde çok geçmektedir. Misal verecek olursak: *Wa-qār-abī*; *wā-qar-bēli* (AHw, 1460).

St. 9: *ina Hattim*: Asur kayıtları sıklıkla Hattum'dan söz eder, bazen de terimin bir şehir yerine bir bölge için kullanıldığını ima eden görüşler mevcuttur. J. Lewy mevcut delillerin “Hattum” ile “Hattuša”ı mı yoksa Boğazköy ile Toroslar arasındaki geniş alanı mı kastettiğini açıkça ortaya koymaya yeterli olmadığını kabul etmiştir. Ancak ona göre Hattum hem bir bölge hem de onu kontrol eden şehir adıydı.³⁵ Landsberger “*ina Hattim*” tabirini Hitit metinlerinde geçen “KUR ^{URU}Hatti”nin bir karşılığı olarak kabul etmiştir.³⁶ Bilgiç ise “Hattum”un, diğer şehirlerin sonuna gelen ve Proto-Hitit zamanına tarihlenen mimsasyonlu ek ile sonlanmasına temas ederek, “*ina Hattim*” ile Hattuş ve civarını kastettiğini kabul etmiştir. Aynı zamanda Koloni Devri'nde henüz Hint-Avrupai tarzda bir Hitit memleketinin teşekkül etmediğini ve Landsberger'in düşüncesine katılmadığını belirtmiştir.³⁷ Dercksen ise, Hattum teriminin Asurlular tarafından daha spesifik bir coğrafi anlamda Hattuş şehrinin doğrudan siyasi kontrolü altındaki topraklar için bir terim olarak uygulanabileceğini öne sürmüştür.³⁸ Barjamovic, Hattum'dan bir bölge olarak bahsedilebileceğini, ancak terimin hiçbir zaman siyasi anlamda geçmediğini belirtir. Ona göre daha fazla kanıt olmadan Hattum ve belki de daha az yaygın olan libbi mātīm, az bir ihtimalle 'Orta Anadolu' ve özellikle Puruṣaddum'un aksine doğu kısmı olarak tercüme edilebilir. Hattum, Puruṣaddum ve Kaniş, Wahsusana ve Luhuzattiya şehir devletlerinden farklıdır ve Kaniş'in doğusundaki bölgeyle bağlantılıdır. Kısmen Hattum ve libbi mātīm arasındaki denkleme bağlı olarak, Durhumit ve Kubumat'ın her ikisi de Hattum'un bir parçası gibi anlaşılmaktadır.³⁹ Görüldüğü üzere Hattum'un lokalizasyonu araştırmacılar arasında geçmişten günümüze kadar tartışma konusu olmuştur. Ortaya çıkacak yeni belgeler bu tartışmanın neticelenmesine imkân sağlayabilir. Yine de son mevcut bilgiler ışığında Barjamovic'in görüşü kabul edilebilir niteliktedir.

St. 17: “mahhuru” kelimesi “adak kurban, bağış, takdim” anlamındadır (CAD M/I 91). Buradan hareket ederek “warah Mahhur-ilī” kullanımı “Tanrıya kurban sunulan ay anlamında kullanılmış olabilir.

St. 18-19: *līmum* Dan-Ea⁴⁰ MÖ 1838 yılına tarihlenmektedir. Bu da arşivdeki belgelerin uzun bir zaman aralığına ait olduğunu ispatlamaktadır.

³⁵ Julius Lewy, “Hatta, Hattu, Hatti, Hattusa and ‘Old Assyrian’ Hattum”, *ArOr*, 18, 1950, ss. 366-441.

³⁶ Benno Landsberger, “Kommt Hattum ‘Hettiterland’ und UattlDum ‘Hettiter’ in den Kultepe-Tafeln vor?”, *ArOr* 18/1-2, 1950, ss. 329-350.

³⁷ Bilgiç, *age.*, 1953, dn. 10.

³⁸ Jan Gerrit Dercksen, “‘When we met in Hattush’ Trade according to Old Assyrian texts from Alishar and Bogazkoy”, in W. H. van Soldt et al. (ed.), *Veenhof Anniversary Volume: Studies Presented to Klaas R. Veenhof on the Occasion of His Sixty-Fifth Birthday (PIHANS 89)*. İstanbul, 2001, s. 57 vd..

³⁹ Gojko Barjamovic, *A Historical Geography of Anatolia in the Old Assyrian Colony Period*. CNI Publications 38, Copenhagen, 2011, s. 164.

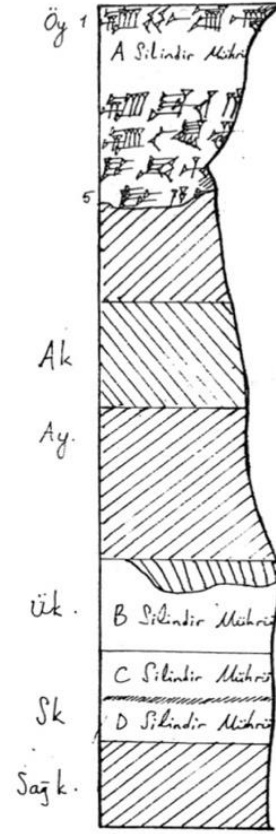
⁴⁰ KEL G 25; REL 135

12a. Kt b/k 154a

Zarf (4x3x2)

- Öy. 1 KİŞİB *Pu-zu-zi-[im]*
Silindir mühür A
- 2 KİŞİB *Da-a-[a]*
- 3 KİŞİB *En-n[am-A-šur]*
- 4 DUMU *Kà-r[i-a]*
- 5 DUMU *A-x-i[...]*
- 6 Kırık
- Ak. 7 Kırık
- Ay. 8 Kırık
- Ük. 9 Kırık
- Silindir mühür B
- Silindir mühür C
- Silindir mühür D
- Sk.10 Kırık

¹ Puzuzum'un mührü ² Daya'nın mührü ³⁻⁵ A-x-[...]'nın oğlu Karr[iya]'nın oğlu En[nam-Aššur]'un mührü (Geri kalanı kırık).

12b. Kt b/k 154b

Tablet (4.5x4x5x1.7)

İki Asurlu arasında yapılmış bir borç sözleşmesidir. Borcun ödendiği belirtilerek, senedin Asur'da borçluya verileceği ve hükümsüz olacağı kaydedilmiştir. Ancak tüccar tarafından “*tadmiqtu*” olarak verilmesi gereken kumaş ve cinsi belirtilmeyen fakat miktarı kaydedilmiş olan emtianın Asû denilen kişiye geri verilmeyeceği şeklinde bir açıklama daha vardır.

- Öy. 1 $1 \frac{1}{2}$ ma-na KÙ.BABBAR
 2 *ša i-šé-er A-sú-ú*
 3 *i-na a-lim^{ki}*
 4 *[Ku-ku-la]-nim i-šu-ú*
 5 KÙ.BABBAR *ša-bu ıup-pu-šu*
 6 *ša A-sú Ku-ku-la-nim*
 7 *i-na a-lim^{ki}*
 8 *i-da-an-ma*
 9 *i-du-a-ak*
 Ak. 10 *a-na 10 ma-na AN.NA*
 Ay. 11 *ku-sí-tim ù $\frac{1}{3}$ GÍN.<TA> 15 SÉ*
 12 *a-na ta-ad-mi-iq-tí-šu*
 13 *a-na A-sú*
 14 *ú-la i-tù-ar*
 15 İĞİ *Pu-zu-zi-im*
 16 İĞİ *^dEn-lil-ba-ni*
 17 İĞİ *Da-a-a*
 18 İĞİ *En-um-A-šur*

¹⁻⁴ Asû'nun üzerinde (bulunan) $1 \frac{1}{2}$ sheqel gümüş Asurlu Kukulânûm'undur. ⁵ Gümüşe doyurulmuştur. ⁶⁻⁹ Asû'nun belgesini Kukulânûm şehirde (Asur) verecek ve hükümsüz olacak. ¹⁰⁻¹⁴ 10 mina kalay için elbise ve $\frac{1}{3}$ sheqel gümüş 15 uṭṭatum *tadmīqtu*'su olarak Asû'ya ödenmeyecek. ¹⁵⁻¹⁸ Şahitler: Puzuzum, Enlil-bāni, Daya, Ennam-Aššur.

St. 2: Asû: Asurlu bir şahıs adıdır. "Hekim" anlamına gelen bu kelime burada bir şahıs adı olarak kullanılmış şeklidir (AHw,s.76,2).

St. 11: kusītu : "elbise" (AHw 514). "ku-sí-tum" şeklinde bir kumaş ismi olarak da geçmektedir.

St. 12: *tadmīqtu*: "faizsiz, ödünç olarak verilen sermaye, mallara karşılık bir şirkete bir malları zimmetlemek" (AHw, 1300; CAD T 35). Bu kelime için E. Bilgiç, "ticari işlerde, kâr getirmesi esaslı şart koşularak, patronlar tarafından yanlarında çalışanlara verilen, zarara uğradığı takdirde ise buna iştirak edilmeyen bir nevî borç" olduğunu ifade eder.⁴¹ Eski Asur metinlerinde *tadmīqtum*'un Eski Babil'den biraz farklı olarak "itimât edilen her kimseye değeriyle satması için bırakılan mal veya işletmek üzere verilen para" anlamına geldiği de düşünülebilir.

St. 5-6: ina nišrim pānim: "taksit" anlamına gelmektedir. (CAD N, 282). Bizce "nišru" kelimesinin "tasarruf" anlamı ile kullanılması daha uygundur. Zaten metnimizde "nišru" kelimesini "taksit" anlamında kullandığımızda cümlelerin bozulduğu açıkça görülmektedir.

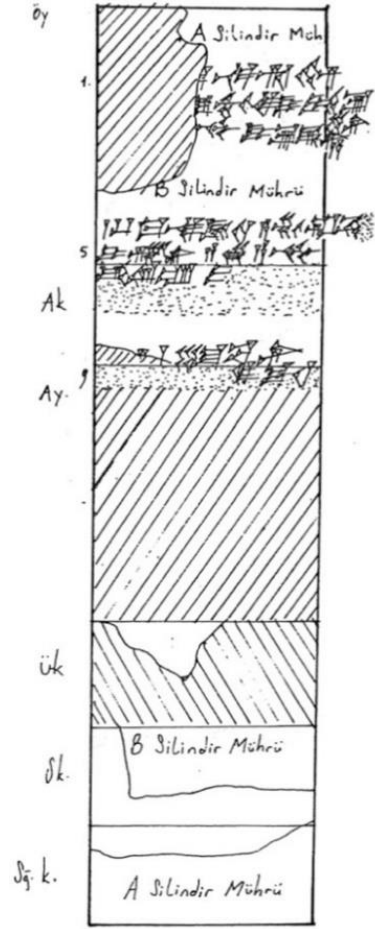
⁴¹ Emin Bilgiç, "Çivi Yazılı Kaynaklarda Geçen Başlıca Borç ve Ödünç Tabirleri", DTCF-D, 5/4, 1947, s.432.

13a. Kt b/k 258a

Zarf (4.5x5x2)

- Öy. Silindir mühür A
- 1 [KİŠİB *Ha-na*]-*na-ri-im*
- 2 [KİŠİB *A-šūr*]-*e-mu-qi* DUMU *İ-dī-Sū-en*₆
- 3 [KİŠİB ...]-*A-šūr* DUMU *Sū-kà-li-a*
- Silindir mühür B
- 4 $1 \frac{1}{3}$ *ma-na* KÙ.BABBAR *A-mu-ra-am*
- 5 *i-šé-er* *A-mur-A-šūr*
- Ak. 6 *kà-ru-um i-[šu]*
- 7 [*iš-tù ha-muš-tim*]
- 8 [*ša*] MAR.TU-*ba-ni*
- Ay. 9 [*ù A-šūr-n*]*a-da*
- 10 Kırık
- 11 Kırık
- Ük. 12 Kırık
- Sk. Silindir mühür B
- Sağ K. Silindir mühür A

¹ [Hana]nārum'un [jnührü], ² İdī-Sū'en'in oğlu Aššur-emūqī'nin mührü, ³ Sukkallia'nın oğlu [...-A]ššur'un mührü ⁴⁻⁶ Kārum'un Amur-Aššur'da $1 \frac{1}{3}$ mina Amurru Gümüşü vardır. ⁷⁻⁹ Amurru-bāni ve [Aššur-n]ādā'nın *hamuštum*'undan itibaren [...] kırık .

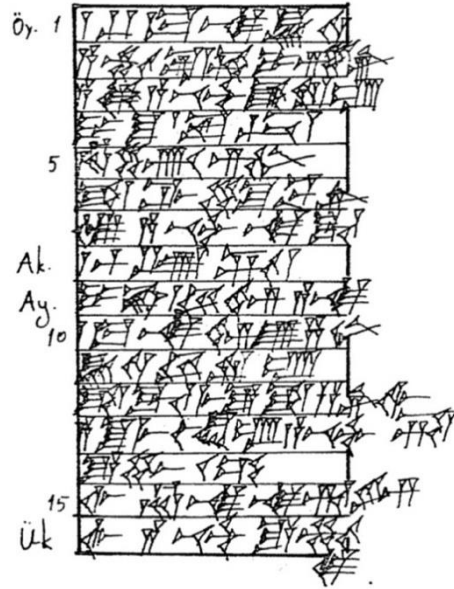

13b. Kt b/k 258b

Tablet (3.5x3.9xl.6)

Kārum ile bir Asurlu şahıs arasında yapılmış borç sözleşmesidir. Borcun Amurru Gümüşü olduğu belirtilerek paranın borç verilmiş tarihi de *hamuštum* adı belirtilerek kaydedilmiştir. Ayrıca mukavelede bir şahsın kan parasının ödendiğine dair bir de açıklama vardır.

- Öy. 1 1 1/3 ma-na KÙ.BABBAR
 2 A-mu-ra-am i-şé-er
 3 A-mur-A-şûr kà-ru-um
 4 i-şu iş-tù
 5 ha-muš-tim
 6 ša MAR.TU-ba-ni
 7 ù A-şûr-na-da
 Ak. 8 1 1/2 GÌN.TA
 Ay. 9 i İTÌ.1.KAM-im
 10 1 ma-na-im ù-şa-áb
 11 KÙ.BABBAR gám-ru-um
 12 ša da-me-e ša Za-ni-wa-ta
 13 a-şu-mi En-um-A-şûr
 14 e-pu-ul
 15 İGÌ Ha-na-na-ri-im
 Ük. 16 İGÌ A-şûr-e-mu-qí

^{1-4a} Kārum'un Amur-Aššur'da 1 1/3 mina Amurru gümüşü vardır. ^{4b-7} Amurru-bāni ve Aššur-nādā'nın hamuštum'undan itibaren ⁸⁻¹⁰ her bir ayda 1 mina için 1 1/2 sheqel (faizi) ilâve edecek. ¹¹⁻¹⁴ Ennam-Aššur'un adına Zaniwata'nın kanının masraf parasını o karşıladı (ödedi). ¹⁵⁻¹⁶ Şahitler: Hananarum, Aššur-emūqī.

St. 1-2: kaspam Amurram: "Amurru Gümüşü" (AHw, 46).

St. 12: dāmu: "kan, kan parası, kan dökme ve akraba" gibi anlamlara gelmektedir (CAD D, 75). Bu kelimenin Kültepe metinlerinde "kan parası" manası ile geçişi çok nadirdir. Tespit edilen belgelerde öldürülen kişilerin hayatlarına karşı kan parasının gümüş olarak ödendiği görülmektedir.⁴² Kişisel belgelerin yanında devletler arası yapılan antlaşmalarda da kan parası mevzusuna değinildiği görülmektedir. Günbattı tarafından yayınlanan Kaniş-Asur arasında ve Hahhum-Asur arasındaki, antlaşma metinlerinde öldürülen Asurlulara için kan parası ödenmesi kararlaştırılmıştır.⁴³

Sonuç

1949 yılı Kültepe kazılarında ele geçirilen arşive ait 13 tabletin transliterasyon, tercüme ve değerlendirmelerinin yer aldığı bu çalışma, Asurlu tüccarların ve Anadolu'nun yerli halkının başta ekonomik olmak üzere sosyal ve kültürel hayatlarına dair birtakım ipuçlarını barındırmaktadır. Özellikle 13. sırada ele aldığımız Kt b/k 258b envanter numaralı belge Kültepe belgeleri içerisinde çok sık rastlanmayan kan parası uygulamasına yeni bir örnek teşkil etmektedir. Bu belge özellikle bu dönemdeki toplumsal hayat içerisindeki bir uygulamayı yansıtmaları bakımından önem arz etmektedir. Bunun yanında tabletlerde yer alan tarihleme

⁴² Salih Çeçen, 1998. "Yeni Delillere Gore Kültepe'de 'Kan Parası' ", H. Erkanal, V. Donbaz & A. Uguroglu (eds.) Relations between Anatolia and Mesopotamia. (CRRAl 34). Ankara 1998, ss. 291-296; Faruk Akyüz, "Asur Belgelerinde Kan Parası", Belleten Cilt: 84/Sayı: 301, 2020, s. 889-895

⁴³ Kt. 00/k 06: ve Kt. 00/k 10. Bkz. Cahit Günbattı, "Kültepe'de Bulunmuş İki Antlaşma Metni", Belleten C LXIX, (2005), s. 761-766 ve 768-774.

metotları belgelerin düzenlendiği tarihlerin ortaya konulmasını mümkün kılmaktadır. *Lîmum* tarihlemelerine bakarak belgelerin MÖ 1917-1836 yılları arasında düzenlendiğini söyleyebiliriz. Tabletlerde tarihlemelerin Asur geleneğine uygun olarak *lîmum* (yıl) ve *hamuštum* (hafta) esasına göre yapıldığı görülmektedir. Tarihleme usullerinde kısa vâdeli borçlar için sadece hafta adı kaydedilirken, uzun vâdeli borçlar için yıl ismi kullanılmıştır. Kimi zaman da tanrılar adına düzenlenen bayramlar borcun ödeneceği tarih olarak kaydedilmiştir. Bununla birlikte bazı zirai tabirler de borcun vadesini belirtmek üzere kullanılmıştır.

Şahıs Adları

Abu-şalim	9b: 19.
Agua	1: 7.
Akīnum, Puzur-Ennam'ın oğlu	11: 4.
Alili	8: 6.
Amur-Aššur	10b: 5; 13a:5; 13b: 3.
Amur-İštar	7: 2, 10.
Amurru-bāni	13a: 8; 13b: 6.
Anahšu	9a: 4; 9b: 2.
Aššur-bāni	8: 21.
Aššur-bēl-awātīm	3: 3.
Aššur-emūqī, İdī-Sū'en'in oğlu	13a: 2; 13b: 16.
Aššur-idī	2: 3.
Aššur-idī, Mumulānum'un oğlu	4: 21.
Aššur-imittī	7: 16; 5: 5.
Aššur-imittī, Aššur-Ṭāb'ın oğlu:	11: 13.
Aššur-nādā	4: 3; 13a: 9; 13b: 7.
Aššur-ṭāb, Ušaria'nın oğlu	5: 3.
Aššur-taklāk	5: 6.
Asû	12b: 1, 6, 13.
Atatia	8: 20.
Banaga	1: 6; 2: 6.
Bukanum	3: 18.
Buzia	7: 17.
Dadia	1: 15.

Dan-Aššur, Ennam-Aššur'un oğlu	11: 14.
Dan-Ea	11: 19.
Daya	12a: 2; 12b: 17.
Duduna	6a: 2, 6; 6b: 3.
Dudupiala	6a: 1; 6b: 9.
Enlil-bāni	13b: 16.
Enna-Suen	1: 14; 2: 9; 7: 3.
Ennam-Anum	3: 17.
Ennam-Aššur	3: 4; 9a: 1; 9b: 20; 13b: 13.
Ennam-Aššur, Karriya'nın oğlu	12a: 3; 12b: 18.
Ennam-Aššur, Puzur-Ennam'ın oğlu	11: 5.
Erati	9: 7.
Hananārum	13a: 1; 13b: 15.
Hananu	3: 8.
Hanārum İzizam-ilī'nin oğlu	4: 19-20.
İdaya, Adad-bāni'nin oğlu	5: 13.
İdī-Nirah Ennam-Suen'in oğlu	11: 15.
İdī-Aššur	8: 6.
İkūnum	10a: 1; 10b: 13.
İkūppīya	9a: 5; 9b: 3.
İlī-ālum	3: 5.
İlī-Aššur	1: 4.
İlī-bāni, Puzur-Aššur'un oğlu	5: 4.
İlī-nādā	1: 3.
Karriya	7: 9.
Kaşsuranum	1: 12.
Kukulānum	12b: 4, 6.
Lā-qēpum	4: 13, 17.
Lā-qēpum, Zakua'nın oğlu	11: 7.
Merali	7: 15.
Naram-Zu	3: 7.

Niakna	6b: 10.
Pilah-İštar	6a: 7; 6b: 4.
Puzur-Ennam, İmkum'un oğlu	11: 5.
Puzur-ilī	8: 22.
Puzur-İštar	8:4.
Puzur-İštar, Ašur-malik'in oğlu	8:3.
Puzur-Nirah	4: 9.
Puzuzum	12a: 1; 12b: 15.
Šu-Aššur	2: 13.
Šu-bēlim	5: 12.
Šu-Dagan	10a: 2, 4; 10b: 4.
Šu-İštar	3: 23
Sukkallia X-Aššur'un babası	13a: 3.
Ṭābi-Aššur	2: 4.
Uzua	2: 14.
Waqar-kīnim	11: 3.
Zaniwata	13b: 12.
Zizia	4: 2, 13, 18.
Zur-ḏīni	6a:3; 6b: 8.

Hafta Eponimleri (Hamuštum'lar)

Agua ve Banaga'nın oğlunun hamuštumu	1: 5-7.
Alili ve İdī-Aššur'un hamuštumu	8: 5-6.
Amurru-bāni ve Aššur-nādā'nın hamuštumu	13a: 7-9; 13b: 5-7.
Aššur-imitti ve Aššur-taklāk'ın hamuštumu	5: 5-7.
Banaga'nın oğlunun hamuštumu	2: 5-6.
Hananu ve Naram-Zu'nun hamuštumu	3: 6-8.
Ušur-ša-İštar'ın hamuštumu	2: 5-7.

Ay Adları

Mahhur-ilī	11: 17.
Qarrātum	2:7.
Tīnati	4: 10.

Yıl Eponimleri (Līmum'lar)

Dan-Ea	11: 18-19.
Enna-Suen	2: 8-9.
kakkabānum Šu-İštar	3: 22-23.
Puzur-Nirah	4: 8-9.

Kısaltmalar

AHw	Von Soden, W., <i>Akkadisches Handwörterbuch</i>
ArAn	<i>Archivum Anatolicum</i>
ArOr	<i>Archiv Orientální</i>
CAD	<i>The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago</i> ,
DTCF-D	<i>Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi</i>
KEL A	The Kültepe Eponym List A. Bkz. Veenhof, K. R. 2003. <i>The Old Assyrian List of Year Eponyms from Karum Kanish and its Chronological Implications</i> . (TTKY VI/64), Ankara.
KEL G	The Kültepe Eponym List G. Bkz. Günbattı, C., 2008. "An Eponym List (KEL G) from Kültepe", <i>AoF</i> , 35/1, ss. 103-132.
REL	Revised Eponym List. Bkz. Barjamovic, G., T. Hertel and M. T. Larsen, 2012. <i>Ups and Downs at Kanesh - Observations on Chronology, History and Society in the Old Assyrian Period</i> . Leiden.

Kaynakça

- AKYÜZ, Faruk, "Asur Belgelerinde Kan Parası", *Belleten*, Cilt: 84/Sayı: 301, 2020, ss. 887-906.
- BALKAN, Kemal, "The Old Assyrian Week", *Studies in Honor of Benno Landsberger on His Seventy-Fifth Birthday*, (University of Chicago.Oriental Institute.Assyriological studies;no.16) 1965, ss. 159-174.
- BARJAMOVIC, Gojko, *A Historical Geography of Anatolia in the Old Assyrian Colony Period*. CNI Publications 38, Copenhagen 2011.

- BARJAMOVIC, Gojko - Thomas Hertel - Trolle Larsen, *Ups and Downs at Kanesh - Observations on Chronology, History and Society in the Old Assyrian Period*. Leiden 2012.
- BAYRAM, Sebahattin, “Kültepe Tabletlerinde Geçen Yeni bir Vâde İfâdesi ve Çıkan Neticeler”, *X. Türk Tarih Kongresi*, II, Ankara 1990, ss. 453-462.
- BAYRAM, Sebahattin, “Kültepe Tabletlerinde Geçen Vergiler ve Özellikleri”, *DTCF-D*, Cilt 36, Sayı 1-2, 1993, ss. 1-13.
- BİLGİÇ, Emin, “Çivi Yazılı Kaynaklarda Geçen Başlıca Borç ve Ödünç Tabirleri”, *DTCF-D*, 5/4, 1947, ss. 419-454
- BİLGİÇ, Emin, *Kapadokya Metinlerinde Geçen Yerli Apellatifler ve Bunların Eski Anadolu Dilleri İçerisindeki Yeri*. Ankara 1953.
- ÇEÇEN, Salih, “Yeni Delillere Gore Kültepe’de ‘Kan Parası’”, H. Erkanal, V. Donbaz & A. Uguroglu (eds.) *Relations between Anatolia and Mesopotamia*. (CRRAI 34). Ankara 1998, ss. 291-296.
- ÇEÇEN, Salih - Faruk Akyüz, “1949 Yılı (Kt. b/k) Kültepe Kazısından Aşşur-ıtab’a Ait Bir Grup Borç Mukavelesi”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 5 (17 Ek Özel Sayı), 2018, ss. 1-28.
- ÇEÇEN, Salih - Faruk Akyüz, “Kültepe’den Bazı Ticari Belgeler ve Bunların Değerlendirilmesi”. *ArAn*, 13/2, 2019, ss. 101-122.
- ÇEÇEN, Salih - Koray Toptaş, “1949 Yılı (Kt. bk) Kültepe Kazısından Karriya’ya Ait Bir Grup Borç Sözleşmesi”, *Tarihin İzinde Bir Ömür: Prof. Dr. Nuri Yavuz’a Armağan*, Ankara 2019, ss. 312-326.
- ÇEÇEN, Salih - Lütfi Gütkan Gökçek, “Kültepe Tabletlerinde Yerli Tarihleme Usulleri”, *Studies in Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, 2006, ss. 218-221.
- DERCKSEN, Jan Gerrit, “‘When we met in Hattush’ Trade according to Old Assyrian texts from Alishar and Bogazkoy”, in W. H. van Soldt et al. (ed.), *Veenhof Anniversary Volume: Studies Presented to Klaas R. Veenhof on the Occasion of His Sixty-Fifth Birthday* (PIHANS 89). İstanbul 2001, ss. 39-66.
- GÜNBATTI, Cahit, “Kültepe’de Bulunmuş İki Antlaşma Metni”, *Belleten*, C LXIX, 2005, ss. 759-780.
- GÜNBATTI, Cahit, “An Eponym List (KEL G) from Kültepe”, *AoF*, 35-1, 2008, ss. 103-132.
- GÜNBATTI, Cahit, *Kültepe Kaniş, Anadolu’da İlk Yazı, İlk Belgeler*. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri 2017.
- LANDBERGER, Benno, “Kommt Hattum ‘Hettiterland’ und UattlDum ‘Hettiter’ in den Kultepe-Tafeln vor?”, *ArOr* 18/1-2, 1950, 329-350.
- LARSEN, Mogens Trolle, *Ancient Kanesh: A Merchant Colony in Bronze Age Anatolia*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
- LEWY, Hildegard - Julius Lewy, The Origin Of The Week And The Oldest West Asiatic Calendar, *Hebrew Union College Annual (HUCA)* Vol. 17, 1942-43.
- LEWY, Julius, “Hatta, Hattu, Hatti, Hattusa and ‘Old Assyrian’ Hattum”, *ArOr*, 18: 1950, ss. 366-441.

MICHEL, Cecile, *Old Assyrian Bibliography of Cuneiform Texts, Bullae, Seals and the Results of the Excavations at Assur, Kültepe/Kanis, Acemhöyük, Alishar and Bogazköy*. OAAS 1 (Old Assyrian Archives Studies 1). PIHANS 97, Leiden 2003.

VEENHOF, Klaas Roelof, “Kanesh. An Assyrian Colony in Anatolia”, *CANE 2 (Civilizations of the Ancient Near East 2)*, 1995, ss. 859-871.

VEENHOF, Klaas Roelof, “The Old Assyrian Hamuštum Period: A seven-day week”, *JEOL 34* (Jaarbericht van het Vooaziatisch-Egyptisch Genootschap Ex Oriente Lux), 1996, ss. 5-26.

VEENHOF, Klaas Roelof, *The Old Assyrian List of Year Eponyms from Karum Kanish and its Chronological Implications*. (TTKY VI/64), Ankara 2003.

**HISTORY
STUDIES**
INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

1104

13 / 4

Summary

The documents belonging to the Assyrian Trade Colony Period have an important place in Anatolia's culture, economy, social and political history because of that documents are the first written materials of Anatolia. Although this period represents a period of approximately 220 years, it should be said that the documents obtained mostly belong to a time period of 40-50 years. When these tablets, which are called Kültepe Tablets and written in the Old Assyrian dialect, are examined, it is reached to valuable information about the Assyrian merchants and the native people of Anatolia. In this respect, the Kültepe Tablets have a key role in filling the gaps in the cultural life and partly in the political history of Colonies Age in Anatolia and the Ancient Assyrian State. However, the emergence of the tablets happened after the great palace archives were unearthed in Mesopotamia. The interest in Kültepe increased with smuggled to abroad the tablets which were illegally excavated by the villagers and called Cappadocia Tablets, On this occasion, four excavations were carried out in the mound between 1893 and 1925 by foreign researchers, but no tablets were found in the first three of these excavations. The discovery of the tablets, on the other hand, was realized with the discovery of about a thousand tablets in the fourth excavation carried out by Hrozny, who evaluated the informations from the villagers and focused on the field at the foot of the mound. Thus, Kaniš Karum, inhabited by Assyrian merchants, was discovered. These tablets found by Hrozny were published by the Assyriologists and it was understood that the tablets were archives of merchants and they reflected the commercial and legal procedures of the people living in the houses there.

The first systematic excavations in the mound were started in 1948 under the presidency of Tahsin Özgüç on behalf of the Turkish Historical Society and the General Directorate Of Ancient Arts and Museums. Tahsin Özgüç, with his excavations in the first two years, revealed that Karum consists of four layers and that Assyrian merchants settled here in the second layer where the tablets were unearthed. In addition, it has been understood that not all of these documents belong to the Assyrians and that some of the documents unearthed belong to the merchants who are natives of Anatolia.

In this study, thirteen tablets which were found from the 1949 Kültepe excavations, will be discussed. twelve of the documents are about the debt contract and ones is about the payment of a service fee. While ten of the debt contracts were arranged between the Assyrians, ones was between the Assyrian merchant and the Kārum institution, and one was between an Assyrian merchant and an Anatolian. It is seen from the documents that the Assyrian merchant gave loans to both Assyrians and Anatolians. By looking at *līmum* datings, it shows that the documents were arranged between 1917-1836 BC.

It is seen that the dates on the tablets were made on the basis of *līmum* (year) and *hamuštum* (week) in accordance with the Assyrian tradition. In the dating methods, while the week name is only recorded for short-term debts, the year name is used for long-term debts. In the documents, the period of payment of the debt is mostly expressed in weeks. Sometimes, the holidays made in the name of the gods were recorded as the date of payment of the debt. However, some agricultural terms are also used to indicate the maturity of the debt. In addition, the *līmum* lists discovered in Kültepe enable the chronological dating of the tablets and thus the chronology of the colonial period can be revealed.

